

Переклад з доповненнями адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

скринька для листування: drozdov.am1978@gmail.com

© *Переклад з доповненнями адвокатів, кандидатів юридичних наук*

Олександра Дроздова та Олени Дроздової.

Офіційне цитування:

http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Legal_professional_privilege_ENG.pdf

Січень 2018 року

Цей інформаційний бюлетень не пов'язаний із Судом і не є вичерпним

Привілеї юридичної професії

"Отже, в той час як стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція, ЄКПЛ, Суд) захищає конфіденційність будь-якої «кореспонденції» між особами, вона передбачає посилений захист обміну інформацією між адвокатами і клієнтами. Це підтверджується фактом, що адвокати здійснюють у демократичному суспільстві основоположну місію – захист обвинувачених і підсудних. Зрозуміло, адвокат не може належно здійснювати цю основоположну місію, якщо він не може гарантувати тим, кого захищає, що їхнє спілкування залишиться конфіденційним. Тут йдеться про довірчі стосунки між ними, необхідні для здійснення цієї місії. Від цього залежить також, хоч і непрямо, але неухильно, повага до права підсудного на справедливий судовий розгляд, особливо щодо права кожного «обвинуваченого» не свідчити проти себе.

Цей посилений захист, який стаття 8 Конвенції надає конфіденційності обміну інформацією між адвокатами і клієнтами, а також його причини змушують Суд констатувати, що з цієї точки зору професійна таємниця адвокатів, яка зводиться перед усім до їхніх обов'язків, особливо захищена цим положенням." (Мішо (Michaud) проти Франції, рішення від 6 грудня 2012 р., пп.. 118-119).

Далі задля наочності наведемо текст статті 8 Конвенції:

«Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи

злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.»

Розкриття банківських документів у кримінальних провадженнях

Бріто Ферріньо Бексіга Вілла-Нова проти Португалії

1 грудня 2015 року

Заявник у цій справі скаржилася, що її банківські виписки були переглянуті в ході кримінального провадження у зв'язку з податковим шахрайством, порушеного проти неї. Вона стверджувала про порушення правил професійної конфіденційності, обов'язкових для неї через її професію адвоката.

Беручи до уваги відсутність процесуальних гарантій та ефективного судового контролю за скаргами, Суд вирішив, що влада Португалії не змогла встановити справедливий баланс у цій справі між вимогами загального інтересу та вимогами захисту права заявника на повагу до її приватного життя. Відповідно Суд постановив, що було **порушення статті 8 Конвенції**. Суд зазначив, зокрема, що перегляд банківських виписок заявника становив втручання у її право на повагу до професійної таємниці, яка належить до сфери приватного життя. Він також зазначив, що провадження щодо скасування професійної таємниці було проведено без участі заявниці, яка в свій час не змогла подати свої заперечення. Крім того, і всупереч вимог внутрішнього законодавства, в ході цього процесу не було витребувано думки Спілки юристів. Суд також встановив, що не була виконана вимога ефективного контролю, передбачена статтею 8 Конвенції.

Перехоплення повідомлень, прослуховування телефону та таємний нагляд

Перехоплення нотаток, якими обмінюються адвокат з клієнтом

Заява на розгляді

Асоціація адвокатів Бреста та Лоран проти Франції (заява № 28798/13)

Заява була передана уряду Франції 26 серпня 2015 року

Ця справа стосується обміну нотатками між заявником-адвокатом та його клієнтами, які перебували під наглядом поліції, поки чекали результатів обговорень у своїй справі. Заявник вручив нотатки усім своїм клієнтам, які

начальник конвою перехопив і прочитав перед їх поверненням. Заявник скаржився на порушення його права на кореспонденцію з його клієнтами.

Суд повідомив про звернення французький уряд та поставив сторонам питання відповідно до статті 8 (право на повагу до кореспонденції) Конвенції.

Моніторинг телефонних ліній юридичних компаній

Копп проти Швейцарії

25 березня 1998 року

У цій справі йдеться про постановлення на "прослуховування" (підключення з метою прослуховування телефонних розмов) телефонних ліній адвокатської контори за розпорядженням генерального прокурора порушило право на повагу до приватного життя. Так, заявник, пан Ханс В. Копп (Hans W. Kopp), громадянин Швейцарії, колишній адвокат, 1931 року народження, проживає в м Цюриху. Його дружина була членом швейцарського уряду - Федерального ради - як глава Федерального департаменту по справах правосуддя і поліції. Вона була змушена вийти зі складу Федерального ради і подати у відставку за підозрою в передачі секретних відомостей заявнику, який використовував їх на користь одного з клієнтів його контори. але проведене згодом розслідування показало безпідставність цих звинувачень. В ході слідства, на вимогу генерального прокурора Конфедерації голова обвинувальної палати Федерального суду розпорядився 23 листопада 1989 року про підключенні з метою прослуховування до телефонних ліній заявника. В розпорядженні уточнювалася необхідність "ігнорувати" розмови, що ведуться заявником в якості адвоката. Прослуховування телефонних розмов було перервано 11 грудня 1989 року, коли з'ясувалася безпідставність підозр щодо заявника та його дружини. Листом від 9 березня 1990 року заявник був сповіщений про прослуховування його телефонних ліній і надалі знищення всіх зроблених при цьому записів.

Скарга на прослуховування його телефонних ліній, подана заявником до Федерального департамент у справах правосуддя і поліції було відхилено 2 листопада 1992 року. Тоді він вже в адміністративному порядку звернувся з оскарженням до Федеральної ради і, в рамках адміністративного права, подав скаргу до Федерального суду. В обох випадках він посилався на положення федерального кримінально-процесуального закону, що забороняє підключення з метою прослуховування до телефонних ліній адвокатів. Скарга, подана в

адміністративному порядку, була відхилена 30 червня 1993 р а оскарження, подане в рамках адміністративного права, - 8 березня 1994 року.

З точки зору Суду, яке ґрунтується на своїй судовій практиці, телефонні дзвінки, які виходять із робочих приміщень і входять до них, як це було у випадку з адвокатською конторою, можуть включатися в поняття "особисте життя" і "кореспонденції", згадані в статті 8.1 ЄКПЛ. Перехоплення телефонних дзвінків становить "втручання органів державної влади" в сенсі статті 8.2 ЄКПЛ. Подібне втручання порушує статтю 8 ЄКПЛ, за винятком випадків, коли це "передбачено законом", переслідує одну або кілька законних в сенсі статті 8.2 ЄКПЛ цілей і, більш того, коли воно є "необхідним у демократичному суспільстві" для їх досягнення. Вираз "згідно із законом" передбачає, перш за все, існування у внутрішньодержавному праві підстав для застосування даного заходу. В принципі, Суд не уповноважений висловлювати думку, що суперечить точці зору Федерального департаменту у справах правосуддя і поліції, а також Федеральної ради з питання про відповідність призначеного судом телефонного прослуховування, об'єктом якого став п. Копп, статтям 66, пункт 1, і 77 федерального кримінально процесуального закону. Крім того, Суд не може ігнорувати академічні настанови і судову практику Федерального суду у цій сфері. Коротше, оспорюване втручання мало законні підстави в швейцарському законодавстві.

Проте, вираз "згідно із законом" відноситься також і до якості розглянутого закону: воно вимагає його доступності для зацікавленої особи, яка, крім того, має бути в змозі передбачити його наслідки для себе. В даному випадку, доступність закону не представляє ніяких проблем. Інакша справа з "передбачуваністю" значення і характеру прийнятих в його силу заходів. Таким чином, Суду необхідно було розглянути "якість" правових норм, застосованих в даному випадку до п. Коппа.

Суд зазначив, що гарантії, що забезпечуються швейцарським правом, цілком достатні. Проте, Суд знайшов протиріччя між ясним законодавчим текстом, який захищає професійну таємницю адвоката, що знаходиться під наглядом як третя особа, і діями, що мали місце на практиці в даному випадку. закон не пояснює, яким чином, за яких умов і ким повинен здійснюватися відбір того, що відноситься до специфічних повноважень адвоката, а що відноситься до діяльності сторонньої юридичної консультації. Перш за все, Суд знайшов дивним той факт, що на практиці виконання цього завдання було доручено працівнику юридичного відділу пошти без нагляду з боку незалежного судді. Як адвокат,

заявник не мав жодного захисту, надання якого передбачається верховенством права в демократичному суспільстві. Отже, мало місце порушення статті 8 Конвенції.

Констатація невиконання однієї з вимог статті 8 ЄКПЛ звільняє Суд від необхідності переконатися в дотриманні двох інших містяться в ній вимог.

Прутеану (PRUTEANU) проти Румунії

3 лютого 2015 року

Ця справа стосується перехоплення телефонних розмов адвоката та його нездатності оскаржити законність такого заходу та вимагати знищення записів. Заявник скаржився на втручання у його право на повагу до свого приватного життя та кореспонденції.

Суд постановив, що було **порушено статтю 8 Конвенції**, виходячи з того, що застосоване втручання було непропорційним щодо переслідуваної легітимної мети - встановити істину у кримінальному провадженні і, отже, запобігти заворушенню - і заявник не мав ефективних засобів, як того вимагає закон, здатних обмежити таке втручання, яке оскаржується, та таке, що було необхідним у демократичному суспільстві. Суд нагадав, зокрема, про перехоплення розмов між адвокатом та його клієнтом безумовно порушує професійну таємницю, що є основою взаємовідносин довірчого посередництва між адвокатом та його клієнтом.

Версіні-Кампінчі (Versini-Campinchi) та Краснянські (Crasnianski) проти Франції

16 червня 2016 року

Заявники були адвокатом та його підлеглим колегою. Під час кризи BSE ("Коров'ячого сказу") вони представляли інтереси керуючого директора компанії, яка підозрювалася у порушенні ембарго на імпорту яловичини із Сполученого Королівства. Справа стосується використання в якості доказу в дисциплінарному провадженні щодо другого заявника стенограми телефонної розмови, яку вона мала з клієнтом, що показує, що заявник розкрив інформацію, що становить адвокатську таємницю.

Суд постановив, що **не було порушення статті 8 Конвенції** стосовно другого заявника, яке визнало, що втручання, про яке йшлося, не було непропорційним відносно легітимної мети, а саме - запобігання заворушенням, і може вважатися необхідним у демократичному суспільстві. Зокрема, було

встановлено, що оскільки запис розмови між заявником та її клієнтом ґрунтувався на тому, що її зміст міг би підтвердити припущення, що заявниця сама вчинила злочин, а внутрішні суди переконалися в тому, що запис не порушував прав захисника її клієнта, той факт, що перший був адвокатом останнього не міг становити порушення статті 8 Конвенції по відношенню до заявника.

Таємне спостереження

Клас та інші проти Німеччини

6 вересня 1978 року

У цьому випадку заявники, п'ять німецьких юристів, скаржилися, зокрема, на законодавство Німеччини, що надавало органам влади повноваження контролювати їхню кореспонденцію та телефонні розмови, не зобов'язуючи владу згодом повідомляти їх про вжиті проти них заходи, що виключало можливість оскарження цих заходів у судовому порядку.

Суд постановив, що **порушення статті 8 Конвенції не було**, оскільки німецький законодавчий орган вважав за доцільне розглянути втручання, яке впливало з оскаржуваного законодавства, з використанням права, гарантованого пунктом 1 статті 8, як необхідного в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки та для запобігання заворушень або злочину (пункт 2 статті 8). Суд, зокрема, зазначив, що повноваження таємного нагляду за громадянами, характерні для поліцейської держави, є допустимими за Конвенцією лише в тому обсязі, який суттєво необхідний для захисту демократичних інституцій. Однак відзначаючи, що в даний час демократичні суспільства опиняються під загрозою витончених форм шпигунства та тероризму, внаслідок чого держава повинна мати можливість ефективної протидії таким зарозам, вживати в межах своєї юрисдикції заходи щодо здійснення таємного спостереження за підривними елементами. Суд вважає, що наявність деяких законодавчих актів, що надає повноваження таємного спостереження за поштовою кореспонденцією, поштовими відправленнями та телефонними розмовами, у виняткових випадках є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки та/або для запобігання заворушенням або злочинам.

Заяви на розгляді

Centrum För Rättvisa проти Швеції (заява № 35252/08)

Заява була передана уряду Швеції 21 листопада 2011 року та 14 жовтня 2014 року

Заявник, некомерційна юридична фірма з громадськими інтересами, скаржитися на шведську державну практику та законодавство щодо заходів таємного нагляду.

Суд повідомив про звернення уряд Швеції та поставив сторонам питання відповідно до статей 8 (право на повагу до приватного життя), 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) та 34 (право на індивідуальну заяву) до Конвенції.

Треттер (Tretter) та інші проти Австрії (№ 3599/10)

Заява була передана уряду Австрії 6 травня 2013 року

Заявники, які включають адвокатів, скаржаться на поправки до Закону про поліцейські повноваження, які набрали чинності у січні 2008 року та розширили повноваження органів поліції щодо збору та обробки персональних даних.

Суд повідомив про звернення уряд Австрії та поставив сторонам питання відповідно до статей 8 (право на повагу до приватного життя та кореспонденції), 10 (свобода вираження поглядів) та 34 (право на індивідуальну заяву) Конвенції.

10 правозахисних організацій та інші проти Сполученого Королівства (№ 24960/15)

Заява була передана уряду Сполученого Королівства 24 листопада 2015 року

Заявниками є десять правозахисних організацій, які регулярно контактують, зокрема, з юристами як на національному, так і на міжнародному рівні. Інформація, що міститься в їхніх повідомленнях, часто включає матеріали, які є делікатними та/або конфіденційними.

Справа стосується масового перехоплення зовнішніх повідомлень розвідслужбами Сполученого Королівства та обміну інформацією між Сполученим Королівством та Сполученими Штатами Америки.

У листопаді 2015 року Суд повідомив про звернення уряд Великобританії та поставив сторонам питання відповідно до статей 6 (право на справедливий суд), 8 (право на повагу до приватного життя і кореспонденції), 10 (свобода вираження поглядів), 14 (заборона дискримінації) та 34 (право на індивідуальну заяву) Конвенції. 7 листопада 2017 року Суд провів слухання у справі.

Асоціація confraternelle de la presse judiciaire проти Франції та 11 інших заяв (№ 49526/15, 49615/15, 49616/15, 49617/15, 49618/15, 49619/15, 49620/15, 49621/15, 55058 / 15, 55061/15, 59602/15 і 59621/15)

Заяви направлені до уряду Франції 26 квітня 2017 року

Ці заяви, подані юристами та журналістами, а також юридичними особами, пов'язаними з цими професіями, стосуються французького Закону про розвідку від 24 липня 2015 року.

Суд повідомив про заяви французький уряд та поставив питання сторонам відповідно до статей 8 (право на повагу до приватного життя та кореспонденції), 10 (свобода вираження поглядів) та 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції.

Обов'язок повідомити про підозри

Мішо проти Франції

6 грудня 2012 року

URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126895>

Факти. У липні 2007 року національна Рада адвокатів ухвалила рішення щодо професійних правил, спрямованих на втілення накладених на адвокатів обов'язків щодо боротьби проти відмивання коштів, відповідно до директиви ЄС 2005/60/СЕ. Відповідно до них, адвокати за певних умов зобов'язані повідомляти органу фінансового контролю (Tracfin) суми коштів їхніх клієнтів, щодо яких вони підозрюють походження злочинним шляхом, наприклад, відмивання коштів. У жовтні 2007 року заявник-адвокат звернувся до Державної Ради (Conseil d'Etat) з проханням про скасування даного рішення. 23 липня 2010 року його заяву було залишено без задоволення.

Право. Стаття 8 Конвенції. Накладений на адвокатів обов'язок повідомляти про підозру, змушуючи надавати адміністративному органу отриману в процесі спілкування з іншою особою інформацію щодо неї, становить втручання в їхнє право на повагу до кореспонденції. Він також становить втручання у їхнє право на повагу до приватного життя, яке включає професійну чи комерційну діяльність. Звичайно, заявник не стверджує ані що він сам опинився у ситуації, коли був змушений повідомити про таку підозру, ані що його було покарано на підставі оспорюваного регламенту за відмову зробити таке повідомлення. Проте, або він підкоряється регламенту, або ж не підкоряється і підпадає під дисциплінарні санкції аж до викреслення з реєстру. Отже, обов'язок повідомляти про підозру

становить «постійне втручання» у реалізацію заявником, у якості адвоката, прав, гарантованих статтею 8.

Обов'язок адвокатів повідомляти про підозру передбачений законом і кодифікований до Монетарного і фінансового кодексу. Закон був доступним і точним щодо переліку діяльності, до якої він застосовується. Маючи за мету боротьбу з відмиванням коштів і пов'язаних з цим злочинів, оспорюване втручання переслідує одну із законних цілей – захист порядку і попередження злочинів.

Обов'язки пильності і повідомлення про підозру впливають з імплементації європейських директив, кодифікованих до Монетарного і фінансового кодексу, що Франція мала здійснити з метою дотримання своїх правових обов'язків, котрі впливають із приєднання до Європейського Союзу. Посилаючись на рішення у справі *Bosphorus Airways*, Уряд вважає, що необхідно припустити, що Франція дотрималась вимог Конвенції, оскільки вона лише виконувала такі зобов'язання, і оскільки встановлено, що Європейський Союз надає основоположним правам рівноцінний захист, порівняно із захистом, гарантованим Конвенцією. Ця справа відрізняється від справи *Bosphorus Airways* з двох причин. У даному випадку йдеться про втілення Францією директив, які зобов'язують держав-учасниць щодо результату, якого слід досягти, і залишають їм свободу щодо засобів і форми. Необхідно, отже, встановити, чи у виконанні зобов'язань, що витікали із приналежності до Європейського Союзу, Франція мала можливості для маневру, які могли б стати перешкодою для застосування презумпції рівноцінного захисту. Далі, і головне, оскільки Державна Рада відхилила прохання заявника звернутись до Суду ЄС з преюдиційним питанням, незважаючи на те, що Суд ЄС ще не вивчав питання щодо захищених Конвенцією згаданих прав, а постановила рішення сама, хоча міжнародний механізм контролю за повагою до основоположних прав, в принципі еквівалентний механізму Конвенції, міг би сприяти розширенню потенціалу цього рішення. З огляду на такий вибір і важливість даного питання, презумпція рівноцінного захисту не може застосовуватись. Отже, Суд має висловитись щодо необхідності оспорюваного втручання у розумінні статті 8 Конвенції.

Суд не може заперечувати мотивування рішення Державної Ради від 23 липня 2010 року, яка, підкресливши, що стаття 8 Конвенції захищає «основоположне право на професійну таємницю», вирішила, що підкорення адвокатів обов'язку повідомляти про підозру не становить для нього надмірної загрози з огляду на загальний інтерес, який становить боротьба з відмиванням коштів, і на гарантію, яка полягає у виключенні зі сфери його застосування

інформації, отриманої чи здобутої адвокатами під час правничої діяльності, а також отриманої чи здобутої під час юридичного консультування (за винятком випадків, коли юридичний радник бере активну участь у діяльності з відмивання коштів). Професійна таємниця адвокатів не є недоторканою. Необхідно її зважити відносно важливості, яку становить для країн-учасниць боротьба проти відмивання коштів, що мають незаконне походження і можуть служити фінансуванню злочинної діяльності. Директиви ЄС є складовою цього. І хоча кожен адвокат, який залучається до операцій з відмивання коштів, буде нести кримінальну відповідальність, це не скасовує вибір держави або групи держав ухвалити положення-санкції, які вони встановлюють як особливий превентивний механізм. Зрештою, два елементи є вирішальними для оцінки пропорційності оспорюваного втручання. Йдеться перед усім про те, що адвокати підпадають під обов'язок повідомляти про підозру лише у двох випадках. По-перше, коли в рамках професійної діяльності вони беруть участь від імені і за рахунок клієнта в угодах щодо фінансів або нерухомості або діють у якості довірителя. По-друге, коли в рамках професійної діяльності вони допомагають клієнту у підготовці або здійсненні трансакцій стосовно шести визначених операцій*. Отже, обов'язок повідомляти про підозру стосується лише діяльності, віддаленої від довіреної адвокатам місії захисту, яка є основою професійної таємниці, наданої цій професії, і подібної до діяльності представників інших професій, які підпадають під цей обов'язок. Йдеться також про те, що закон встановлює захисний фільтр для професійної таємниці: адвокати передають повідомлення не прямо до Tracfin, а, залежно від випадку, голові колегії адвокатів при Державній Раді і Касаційному суді або керівнику колегії, у якій адвокат зареєстрований. Отже, професійна таємниця, розділена з професіоналом, який не лише підпадає під ті ж деонтологічні правила, але й обраний колегами для забезпечення їх дотримання, не зазнає загрози. Останні передають повідомлення до Tracfin лише після перевірки дотримання умов, зазначених у Монетарному і фінансовому кодексі.

Відповідно, обов'язок повідомляти про підозру, у застосованому у Франції вигляді і з огляду на переслідувану законну мету і на її особливу важливість у демократичному суспільстві, не становить непропорційне втручання у професійну таємницю адвокатів.

Висновок: немає порушення (одноголосно).

(Див. *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi* с проти Ірландії [ВП] (№ 45036/98, 30 червня 2005 року, Інформаційне повідомлення № 76)

* Ці операції включають: 1) купівлю і продаж нерухомого майна або комерційних підприємств; 2) управління капіталом, акціями або іншими активами, які належать клієнту; 3) відкриття банківських, ощадних або інвестиційних рахунків; 4) організацію сплати внесків для створення або управління юридичними особами; 5) створення, управління або керівництво юридичними особами; 6) створення, управління або керівництво довірчими товариствами або подібними утвореннями.

Обмеження щодо розголошення таємної інформації захисникам та право на справедливий суд

[М. проти Нідерландів \(№ 2156/10\)](#)

25 липня 2017 року

URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/news/visnyky/2017-10-18-v-snik-naau_59e7432663f27.pdf

Заявник наголошував на порушенні його права на захист через те, що органи прокуратури не надали можливості його адвокату ознайомитися зі змістом відповідних документів, оскільки останні містили інформацію, що відноситься до секретної.

Факти. Заявник, колишній аудіоредактор і перекладач Служби розвідки і безпеки Нідерландів (Algemene Inlichtingen — en Veiligheidsdienst — AIVD), був визнаний винним у розголошенні державної секретної інформації. Його апеляції не мали успіху. У Європейському суді заявник стверджував, зокрема, що кримінальне провадження проти нього порушило ст. 6 § 1 та 3 (b), (c), а також (d), тому що AIVD мав вирішальний контроль над доказами у такий спосіб обмежуючи його доступ і доступ національних судів до інформації, яка містилася в документах, та контролюючи її використання, а також перешкоджаючи йому дати вказівки своєму захиснику та ефективному наданню доказів свідкам.

Право. Ст. 6 § 1 та 3 (b). Заявник звернувся з проханням розкрити звіт про внутрішнє розслідування AIVD та відредаговані частини документів AIVD, які містилися в матеріалах справи.

(a) Внутрішнє розслідування AIVD. Національні суди не вважали встановленим, що будь-який звіт дійсно існував. Суд був задоволений тим, що жоден такий документ не знаходився в сторони обвинувачення, і, відповідно, він не міг стати частиною справи, порушеної прокуратурою. Оскільки заявник мав

намір опосередковано виразити, що розслідування могло викликати спотворення інформації, Суд відхилив таке припущення як цілком гіпотетичне.

(b) Розголошення документів у відредагованій формі. Прихована інформація не може будь-яким чином допомогти захисту. Оскільки заявник був обвинувачений у наданні державної секретної інформації особам, які не мали права ознайомлюватись із нею, єдине питання стосовно цих документів полягало в тому, чи складала вона державну таємницю. Докази, на підставі яких заявник був визнаний винним, містили твердження AIVD, які підтверджували, що документи, про які йде мова, були класифіковані як державна таємниця та пояснювали необхідність зберігати в таємниці інформацію, яка містилася в документах. Державна прокуратура з питань боротьби з тероризмом підтвердила, що документи, які містилися у матеріалах справи в кримінальному провадженні, фактично були копіями документів, які вони мали намір представити, і заявник не заперечував це. Інша розбірлива інформація була достатньою для того, щоб захист та національні органи влади провели надійне оцінювання характеру інформації в документах.

Висновок: відсутність порушення (прийняте одно голосно).

Стаття 6 § 1 i 3 (c). Суд допустив певні обмеження, які застосовуються до контактів адвокат-клієнт у справах про тероризм та організовану злочинність. Проте відступ від основного правила дотримання конфіденційності контактів адвокат-клієнт можливий лише за виняткових обставин та за умови існування відповідних та достатніх гарантій проти зловживань. Процедура, за допомогою якої обвинувачення намагається оцінити важливість прихованої інформації для захисту та зважає її з інтересом суспільства в збереженні інформації, не може відповідати вимогам ст. 6 § 1. Заявнику не було відмовлено в доступі до доказів обвинувачення: йому було наказано не розголошувати своєму адвокату фактичну інформацію, яка повинна була використовуватися для його захисту. Не було жодного втручання в конфіденційність між заявником та його адвокатом. Не був проведений незалежний моніторинг інформації, яка передавалася між заявником та його адвокатом; навпаки, заявникові погрожували переслідуванням у судовому порядку, якщо б він надав адвокату секретну інформацію. Важливим було те, що спілкування між заявником та його захисником не було вільним та необмеженим щодо його змісту, як зазвичай вимагали вимоги справедливого судового розгляду. Суд погодився з тим, що правила таємниці були застосовані в загальному значенні та не існувало принципової причини, чому вони не повинні були застосовуватися, коли працівників служби безпеки переслідували в судовому

порядку за кримінальні злочини, пов'язані з їх роботою. Питання в Суді полягало в тому, як заборона розголошення секретної інформації вплинула на права підозрюваного на захист, як у зв'язку з її розголошенням його адвокатам, так і щодо судового провадження. Генеральний адвокат дав зобов'язання не переслідувати заявника в судовому порядку за порушення його службової таємниці, якщо таке порушення було б обґрунтоване правами захисту, гарантованими ст. 6 Конвенції. Це накладало на заявника тягар прийняття рішення без користування перевагами порад адвоката стосовно жовтень 2017 № 10 (37) 35 Практика ЄСПЛ того, чи розкривати факти, які ще не були зареєстровані в матеріалах справи, і, таким чином, ризикуючи наступним переслідуванням, а адвокат повністю зберігав повноваження в цьому питанні. Суд вважав, що від відповідача неможливо було очікувати серйозних обвинувачень у скоєнні кримінального правопорушення, які могли б без професійної консультації зважити переваги повного розкриття своєї справи його адвокату з ризиком переслідування в судовому порядку. За цих обставин справедливість провадження була безповоротно поставлена під загрозу втручанням у спілкування між заявником та його адвокатом.

Висновок: порушення (прийняте одноголосно).

Стаття 6 § 1 та 3 (d). Захисту не було відмовлено в можливості проведення перехресного допиту свідків звинувачення з метою перевірки достовірності заяв, зроблених ними раніше під час провадження. Навпаки, справа заявника полягала в тому, що йому було відмовлено в доступі до інформації, у якій були зацікавлені члени AIVD та яка могла б поставити під сумнів його провину. У кримінальних справах існувала цілком законна стратегія захисту викликати сумніви щодо «авторства» злочину, демонструючи, що злочин міг бути скоєний будь-якою іншою особою. Проте це не надавало право підозрюваному на показні вимоги інформації з надією на те, що може виявитись альтернативне пояснення. Докази, на яких національні суди обґрунтовували засудження, містили декілька пунктів, які безпосередньо пов'язували заявника з розголошеними документами та неповноваженими особами, які володіли цими документами. За цих обставин неможливо стверджувати, що національні суди діяли необґрунтовано або довільно, не задовольняючи всі його запити на отримання свідчень або вважаючи, що його захисту не була завдана суттєва шкода умовами, відповідно до яких ті свідки, у яких не було відмовлено, були допитані.

Висновок: відсутність порушення (прийняте одноголосно).

Стаття 41 Конвенції. Новий судовий розгляд або відновлення провадження в національному суді на вимогу заявника складало відповідне відшкодування; виявлення порушення складає достатньо справедливу сатисфакцію у зв'язку з моральною шкодою.

Обшуки та виїмки, проведені в адвокатських конторах або вдома

Niemietz проти Німеччини

16 грудня 1992 року

Ця справа стосується обшуку офісу адвоката під час кримінальної справи за погрози на адресу судді. Заявник скаржився, зокрема, що його право на повагу до його будинку та кореспонденції було порушено.

Суд постановив, що було **порушення статті 8 Конвенції**, встановивши, що втручання, на яке скаржився заявник, не було пропорційним законній метіпереслідування - а саме запобігання злочинності та захист прав інших осіб, що не можна вважати необхідним у демократичному суспільстві. Суд зазначив, зокрема, що, хоча справді було відомо, що правопорушення, у зв'язку з яким здійснювався обшук, включало не лише образу, а й спробу чинити тиск на суддю, не може бути класифіковане більше ніж другорядне, з іншого боку, ордер був складений у широкому розумінні. Адже в ордері, виданому дільничним судом Мюнхену, йшлося про обшук, щоб знайти та вилучити «документи», що розкривають іншу особу. Тому ті хто проводили обшук, переглянули 4 шафи-картотеки з даними, що мають відношення до клієнтів, а також шість особистих досьє, їх дії повинні були охоплювати як «кореспонденцію», а також і інші матеріали, що можуть підпадати під це поняття в силу статті 8 Конвенції. У низці справ (див. наприклад, рішення у справах Шоненбергер та Дурмаз проти Швейцарії від 20 червня 1988 року та Кемпбелл проти Сполученого королівства від 25 березня 1992 року) Суд навіть не розглядав можливість незастосування статті 8 Конвенції, тому що кореспонденція мала професійний характер. Все вище викладене дає підстави Суду визнати, що обшук в офісі заявника являє собою порушення його прав за статтею 8 Конвенції (пп. 33-34 рішення). Більш того беручи до уваги природу фактично оглянутих матеріалів, вочевидь, що обшук погрожував професійній таємниці в тій мірі, яка виявилася непропорційною в даних обставинах. У зв'язку з цим Суд нагадав, що посягання на професійну таємницю адвоката може мати наслідки для належного здійснення правосуддя і тим самим

порушувати права, які гарантовані статтею 6 (право на справедливий суд) Конвенції. На додаток до цього, супровідний розголос міг негативно вплинути на професійну репутацію заявника в очах як його клієнтів. Так і громадськості загалом.

Тамозіус (Tamosius) проти Сполученого Королівства

19 вересня 2002 року (ухвала про прийнятність)

Ця справа стосується обшуку офісу адвоката та вилучення матеріалів у контексті розслідування щодо податкового шахрайства щодо деяких його клієнтів. Заявник, зокрема, стверджував, що питання про видачу та виконання ордерів порушує його право на повагу до свого приватного життя та його кореспонденцію. Він стверджував, зокрема, що законодавче визначення адвокатської таємниці було занадто вузьким.

Суд визнав заяву **неприйнятною** за статтею 8 Конвенції як явно необґрунтовану, виходячи з того, що обшук у цій справі не був непропорційним до законних цілей, а саме запобігання злочинам та заворушенням, так само як економічний добробуту країни, і що до процедури застосовувалися адекватні гарантії. Зокрема, було зазначено, що обшук здійснювався за дорученням, виданим суддею, та під наглядом адвоката, завдання якого полягало у визначенні документів, які підлягали адвокатській таємниці, і їх не слід вилучати. Крім того, беручи до уваги визначення пільг у внутрішньому законодавстві, Суд вважає, що заборона на виїмку документів, що охоплюються адвокатською таємницею, забезпечує конкретну гарантію проти втручання у адвокатську таємницю та здійснення правосуддя з урахуванням того, що виїмка таких документів була доступна для юридичного оскарження та можливого відшкодування збитків.

Петрі Саллінен (Petri SALLINEN) та інші проти Фінляндії

27 вересня 2005 року

Ця справа стосується обшуку приміщень першого заявника (адвоката) та вилучення певних матеріалів. Поліція зберігала копію одного із його жорстких дисків, на якому містилися, зокрема, особисті дані про трьох його клієнтів у відповідний час, які також були заявниками в Суді.

Суд постановив, що було **порушення статті 8 Конвенції**, в якому визнано, що втручання, на яке скаржаться, не було відповідно до закону. У зв'язку з цим він, зокрема, розглянув питання про те, що законодавство Фінляндії не забезпечило

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

скринька для листування: drozdov.am1978@gmail.com

належних правових гарантій, оскільки не було чітко визначено обставин, за яких адвокатська таємниця могла бути піддана обшуку та виїмці.

Див. також: [Хейно \(Heino\) проти Фінляндії](#), рішення від 15 лютого 2011 року.

Смірнов проти Росії

7 червня 2007 року

Заявник є юристом. У 2000 р. у його квартирі було проведено обшук, і ряд документів і центральний блок його комп'ютера були вилучені. Вони були долучені в якості «речових доказів» по кримінальній справі, в рамках якого заявник діяв як представник відповідача. Він подав скаргу до суду, в якій заявив про порушення прав його клієнта на захист в результаті такого вилучення. Суд скаргу відхилив, пославшись на те, що обшук в його квартирі був обґрунтований, і процедура обшуку порушено не було, а також що наказ про вилучення предметів не підлягав розгляду в судовому порядку. Заявник також подав цивільно-правову скаргу про відшкодування шкоди, яка на цей момент розглянута не була. Заявнику були повернуті записна книжка і деякі документи, крім комп'ютера.

Право. Стаття 8 Конвенції. Обшук в квартирі заявника був законним втручанням у здійснення його прав щодо його житла, яке переслідувало законні цілі забезпечення інтересів громадської безпеки, запобігання злочину та захисту прав і свобод інших осіб. Оскільки сам заявник не перебував під підозрою в скоєнні кримінального злочину, обшук був проведений без достатніх і відповідних підстав або гарантій захисту від втручання в професійну таємницю, і наказ мав виключно широкі формулювання, що дало міліції свободу самостійно визначати, що підлягає вилученню. У наказі про проведення обшуку була відсутня інформація про проведене розслідування, цілі обшуку або підстави, чому обшук в квартирі заявника дозволить отримати будь-які докази вчинення злочину. Судовий перегляд, який мав місце пост фактум, нітрохи не сприяв заповненню прогалин в обґрунтуванні наказу на обшук. В результаті судового розгляду суд встановив обґрунтованість наказу з посиланням на деякі документи без згадки про їхній зміст і ставлення до справи. Більш того, деякі документи після проведеного обшуку, навпаки, з'явилися. Таким чином, внутрішньодержавні органи влади не змогли виконати свій обов'язок по наданню «відповідного і достатнього» обґрунтування для видачі ордеру на обшук. В результаті, проведенням обшуку було скоєно замах на професійну таємницю в ступені, що не відповідає якій би то не було законній меті, яку переслідували органи влади.

Висновок: порушення (прийнято одноголосно).

Стаття 1 Протоколу № 1 до Конвенції. Центральний блок комп'ютера заявника утримується російською владою вже більше шести років. Суд почав розглядати дану ситуацію з точки зору права держави здійснювати контроль над користуванням майном відповідно до загальних інтересів. Утримання речових доказів може бути необхідним в інтересах належного відправлення правосуддя, що було «законною метою» в «загальних інтересах» суспільства. Суд погодився з позицією заявника, що комп'ютер сам по собі не був ні об'єктом, ні інструментом, ні результатом будь-якого кримінального злочину, з чим держава не висловило незгоду. Для проведення розслідування цінною і значущою була інформація, збережена на жорсткому диску. Дана інформація була вивчена слідчим, роздрукована і долучена до справи. У такому випадку суд не вбачає очевидної причини надалі утримувати центральний блок. І ніякої причини не було вказано в рамках внутрішньодержавного процесу. Утримання центрального блоку не тільки викликало особисті незручності заявника, а й перешкоджало здійсненню їм його професійної діяльності, а також мало наслідки для здійснення правосуддя. Таким чином, Росія не змогла знайти «справедливий баланс» між дотриманням загальних інтересів і вимогою захисту спокійного користування заявником його майном.

Висновок: порушення (прийнято одноголосно).

Стаття 13 в сукупності зі статтею 1 Протоколу № 1 Конвенції. Внутрішньодержавні суди оголосили заяву неприйнятною на тій підставі, що рішення про утримання комп'ютера не підлягало розгляду в судовому порядку. Заявнику було рекомендовано подати скаргу до вищої прокуратури. Однак подача скарги до вищої прокуратури не є «ефективним засобу захисту». Що стосується поточного цивільно-правового позову про стягнення збитків, цивільний суд не має компетенцію переглядати законність рішень, прийнятих слідчими в рамках кримінального процесу. Це означає, ефективний засіб захисту інтересів заявника по даній скарзі відсутній.

Висновок: порушення (прийнято одноголосно).

Див також: [Алексамян проти Росії](#), рішення від 22 грудня 2008 року; [Колесніченко проти Росії](#), рішення від 9 квітня 2009 року; [Юдицька та інші проти Росії](#), рішення від 12 лютого 2015 року.

[Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH проти Австрії](#)

16 жовтня 2007 року

URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-11808>

Факти. Перший заявник був адвокатом та власником і генеральним директором другого заявника - холдингової компанії. Другий заявник був єдиним власником іншої компанії - "Новамед". Обидві компанії знаходилися в адвокатському офісі першого заявника. На підставі прохання про правову допомогу від італійських органів влади у зв'язку з кримінальним розслідуванням, регіональний суд видав ордер на обшук головних офісів зазначених компаній. Під час обшуку одна група офіцерів поліції, за присутності першого заявника та представника адвокатського об'єднання, шукала паперові копії файлів, які стосувалися другого заявника та "Новамед". У випадку, якщо перший заявник заперечував проти ознайомлення на місці з якимось документом, він запечатувався та передавався на зберігання до регіонального суду, як того вимагав Кримінальний процесуальний кодекс. Усі вилучені та запечатані документи були перелічені в протоколі, підписаному першим заявником та офіцерами поліції. Одночасно, інша група співробітників поліції досліджувала комп'ютерне обладнання першого заявника та копіювала деякі файли на диск. Спеціаліст з ІТ та представник адвокатського об'єднання були присутні нетривалий час під час цієї частини обшуку. Проте протокол про цю частину був складений лише пізніше того ж дня. У ньому зазначалося, що співробітники поліції не зробили повну копію сервера, але провели пошук за іменами двох компаній та підозрюваних у кримінальному провадженні. У подальшому слідчий суддя відкрив у присутності першого заявника документи, які були запечатані. Деякі з них були скопійовані та додані до справи, тоді як інші були повернені першому заявникові на тій підставі, що їх використання порушило б його обов'язок професійної таємниці. Перший та другий заявники оскаржили в національних судах те, що процедура обшуку та вилучення стосовно електронних даних порушила обов'язки першого заявника щодо професійної таємниці. Проте їхні скарги були відхилені.

Право. Обшук та вилучення електронних даних заявників становили втручання у їхнє право на повагу до їхньої "кореспонденції". Кримінальний процесуальний кодекс містив спеціальні правила щодо вилучення документів і відповідно до практики національних судів ці правила також поширювалися на електронні дані. Обшук та вилучення відповідали правомірній меті запобігання злочинам. Проте, хоча передбачені гарантії були дотримані стосовно паперових копій вилучених документів, вони не були дотримані стосовно електронних даних. Зокрема, представник адвокатського об'єднання не мав можливості належним чином наглядати за цією частиною обшуку, протокол було складено надто пізно і ні перший заявник, ні представник адвокатського об'єднання не були

поінформовані про результати обшуку. Хоча перший заявник не був юридичним представником другого заявника, він виступав в якості юридичного радника багатьох компаній, чиї акції належали другому заявнику. Крім того, електронні дані, що були вилучені, містили загалом ту ж інформацію, що й паперові документи, деякі з яких слідчий суддя повернув першому заявникові як такі, що підлягали професійній таємниці. Тому можна розумно припустити, що вилучені електронні дані також містили таку інформацію. Недодержання працівниками поліції певних процесуальних гарантій, спрямованих на запобігання “свавілля” та захист професійної адвокатської таємниці, зробило обшук та вилучення електронних даних першого заявника непропорційними до правомірної мети, яка переслідувалася.

Висновок: порушення (чотирма голосами проти трьох).

Стаття 41 Конвенції. 2 500 євро за моральну шкоду.

[Ілля Стефанов \(Iliya Stefanov\) проти Болгарії](#)

22 травня 2008 року

У рамках кримінального розслідування за звинуваченням у вимаганні поліція здійснила обшук офісу заявника, адвоката, у присутності двох сусідів. Вони вилучили комп'ютер заявника та всі його гнучкі диски. Розслідування пізніше було припинено, і було видано розпорядження про повернення вилучених речей. Заявник скаржився, зокрема, на незаконність цього обшуку та вилучення.

Суд постановив, що було **порушено статтю 8 Конвенції**, коли було встановлено, що обшук порушив професійну таємницю заявника в тій мірі, яка була непропорційною за цих обставин. Хоча Суд був задоволений тим, що ордер на обшук був зумовлений обґрунтованою підозрою та наданий після заяв, зроблених кількома свідками, однак він зазначив, що ордер був складений з надто широкими термінами та дозволив поліції протягом двох місяців тримати комп'ютер заявника, а також всі його гнучкі диски, в яких міститься інформація, що охоплюється професійною таємницею адвокатів. Крім того, було мало ймовірно, що сусіди, які не мали юридичної кваліфікації, могли б забезпечити будь-яку ефективну гарантію проти надмірного втручання поліції в професійну таємницю заявника. Оскільки в рамках болгарського законодавства не існувало жодної процедури для того, щоб заявник заперечив законність такого обшуку та арешту або отримав відшкодування,

Суд також визнав, що було **порушення статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції.

Див. також: [Головань проти України](#), рішення від 5 липня 2012 року.

Андре та інший проти Франції

24 липня 2008 року

Факти. Адвокатські офіси заявників були обшукані податковими органами в розрахунку на отримання доказів проти компанії-клієнта цих адвокатів, яка підозрювалася в ухиленні від податків. Обшук проводили представники податкової служби в присутності першого заявника, президента адвокатської асоціації і поліцейського. Першому заявникові була вручена копія постанови верховного суду (tribunal de grande instance), яка санкціонує обшук на вимогу податкових органів. Був складений і підписаний присутніми протокол з описом вилучених предметів. Було вилучено 66 документів, включаючи рукописні замітки і документ з рукописним коментарем, складеним першим заявником, щодо яких президент адвокатської асоціації прямо вказав на те, що вони є особистими документами адвоката і як такі абсолютно конфіденційні і не можуть бути вилучені. Перший заявник виступив із запереченнями щодо проведення обшуку і висловив ряд зауважень, які були включені в протокол обшуку. Йому було вручено копії протоколу обшуку і вилучених документів. Заявники подали скаргу, посиляючись на професійну таємницю і права захисту і стверджуючи, що передані клієнтом адвокату документи і листування між ними не можуть бути вилучені, якщо влада не мають на меті отримання доказів причетності адвоката до вказаних злочинів. Вони також заперечували проти відсутності в постанові про обшук прямої вказівки на те, що участь президента адвокатської асоціації або його представника в обшуку є обов'язковим. Касаційний суд відхилив скаргу.

Право. Обшук був проведений в офісах заявників, і вилучення предметів представляло собою замах на їх право на повагу житла. Це втручання було передбачено законом і переслідувало законну мету, а саме, запобігання заворушенням чи злочинам. Однак обшуки і виїмки в адвокатському офісі, безсумнівно, зачіпають професійну таємницю довірчих відносин між адвокатом і його клієнтом, яка витікала з права клієнта не свідчити проти себе. Таким чином, якщо законодавство країни передбачає можливість обшуку адвокатських приміщень, така можливість повинна супроводжуватися спеціальними гарантіями. У цій справі була спеціальна процесуальна гарантія у вигляді присутності президента адвокатської асоціації, членами якої були заявники. Його присутність і зауваження щодо конфіденційності вилучених документів були зафіксовані в

складеному протоколі. Однак не тільки був відсутній суддя, що санкціонував обшук, але присутність президента адвокатської асоціації і зроблені ним зауваження не стали на заваді посадовим особам, які проводили обшук, оглянути всі документи, що зберігалися в приміщенні, і вилучити їх. Рукописні замітки першого заявника представляли собою особисті документи адвоката і тому були захищені професійною таємницею. Крім того, постанова про обшук було складено в надзвичайно загальних виразах і просто дозволяло обшуки і виїмки, необхідні для отримання доказів, в місцях, де можуть знаходитися документи та інші джерела інформації, які стосуються передбачуваного ухилення від податків, зокрема в приміщеннях заявників. Це давало податковим і поліцейським органам, які проводять обшук, широкі повноваження по виявленню в приміщеннях заявників, які виступали тільки в якості адвокатів компанії, підозрюваної в ухиленні від податків, документів, які могли підтвердити підозри в ухилянні від податків і використовуватися як докази проти зазначеної компанії. Заявники ніколи не звинувачувалися і не підозрювали в скоєнні злочинів або в співучасті в шахрайстві, скоєному компанією-клієнтом. Таким чином, в рамках податкової перевірки компанії, що була клієнтом заявників, влада провела обшук у заявників виключно тому, що зіткнулися з труднощами в проведенні податкової перевірки, в розрахунку на виявлення бухгалтерських, правових або управлінських документів, які могли підтвердити їх підозри в тому, що компанія ухиляється від сплати податків. У цьому контексті проведені в приміщенні заявників обшук і вилучення документів були сумірні законній меті.

Висновок: порушення (прийнято одноголосно).

Стаття 41 Конвенції. Компенсація моральної шкоди в розмірі 5 000 євро.

Див. також: рішення [Ксав'єр Да Сільвейра \(XAVIER DA SILVEIRA\) проти Франції](#) від 21 січня 2010 р.

Робатін (Robathin) проти Австрії

3 липня 2012 року

Як практикуючий адвокат, заявник скаржився на обшук у його офісі та виїмку документів, а також всіх його електронних даних під час кримінального провадження, порушеного проти нього за підозрою в крадіжці, розтраті та шахрайстві щодо його клієнтів. В остаточному підсумку він був виправданий по усіх обвинуваченнях проти нього.

Суд постановив, що було **порушення статті 8 Конвенції**. Він, зокрема, зазначив, що хоча заявник отримав вигоду від ряду процесуальних гарантій, Палата

з перегляду справи, до якої було передано справу заявника, надала лише стислі та досить загальні причини, за яких дозволялося обшукати всі електронні дані з адвокатської контори заявника, а не дані, що стосуються виключно відносин між заявником та потерпілими від його можливих злочинів. Зважаючи на особливі обставини, що склалися в адвокатському бюро, слід було б враховувати особливі причини для такого всеосяжного обшуку. За відсутності таких причин Суд встановив, що виїмка та перевірка всіх даних виходили за межі того, що було необхідним для досягнення законної мети, а саме – попередження злочину.

Vinci Construction та GMT Génie Civil and Services проти Франції

2 квітня 2015 року

Ця справа стосується перевірок та вилучення, які проводили слідчі з Департаменту з питань конкуренції, прав споживачів та запобігання шахрайству в приміщеннях двох компаній. Заявники скаржились, зокрема, на непропорційне втручання у їх права на захист та на право на повагу до житла, приватного життя та кореспонденції, зокрема, щодо конфіденційності відносин адвокат-клієнт, беручи до уваги широкомасштабний та невибірковий характер здійсненої виїмки і відсутність детального опису.

Суд постановив, що було **порушено статтю 8 Конвенції**, оскільки перевірки та виїмки, що проводилися в приміщеннях заявників, були непропорційними щодо досягнутої мети, а саме – економічного добробуту країни та запобігання заворушенням або злочину. Зокрема, було зазначено, що гарантії, передбачені національним законодавством, що регулюють перевірки та виїмку, що проводяться у сфері законодавства про конкуренцію, у цій справі не були застосовані практично та ефективно, зокрема, оскільки було відомо, що вилучені документи містять кореспонденцію між адвокатом і його клієнтом, яка підлягала підвищеному захисту. У зв'язку з цим Суд вирішив, що коли судді було запропоновано дослідити обґрунтовані твердження про вилучення спеціально визначених документів, які не мали ніякого відношення до розслідування або підпадали під адвокатську таємницю, він повинен був прийняти рішення щодо того, що з ними станеться після проведення детального обстеження та конкретного огляду пропорційності, а згодом - призначити їх повернення, де це необхідно.

Суд також визнав, що у цій справі було **порушено пункт 1 статті 6** (право на справедливий суд), оскільки заявники не мали змоги подати повну скаргу щодо рішення про надання дозволів на перевірки та виїмку.

Sérvulo&Associados – Sociedade de Advogados, RL проти Португалії

3 вересня 2015 року

Ця справа стосується обшуку офісів юридичної фірми та вилучення комп'ютерних файлів та повідомлень електронної пошти під час розслідування підозр в корупції, придбанні забороненої долі участі та відмиванні грошей у зв'язку з закупівлею урядом Португалії двох підводних човнів від німецького консорціуму.

Суд постановив, що **порушення статті 8 Конвенції не було**. Він виявив, що, незважаючи на обсяги ордерів на обшук та виїмку, гарантії, надані заявникам проти зловживань, свавілля та порушення службової таємниці, були адекватними та достатніми. Отже, операції з обшуку та виїмки не призвели до непропорційного втручання у легітимну мету, а саме – запобігання заворушень або злочинам.

Суд, зокрема, зазначив, що після перегляду комп'ютерних файлів та електронних листів, які були вилучені, слідчий суддя Центрального кримінального слідчого суду наказав видалити 850 записів, які він вважав приватними підпадали під професійну таємницю або не мали безпосереднього відношення до справи. Суд не бачить підстав для сумніву в оцінці, зробленій суддею, який втрутився для перевірки законності операцій з обшуку та виїмки, і особливо для захисту адвокатської таємниці. Крім того, у відповідь на заперечення заявників про те, що комп'ютерні записи, що були вилучені, не були їм повернені, Суд зазначив, що оригінали були віддані і що не було ніяких зобов'язань по поверненню копій, які могли зберігатися протягом строку давності за ці злочини.

Lindstrand Partners Advokatbyrå AB проти Швеції

20 грудня 2016 року

Ця справа стосується обшуку, проведеного у приміщенні заявника – юридичної фірми податковим агентством під час проведення аудиту, який проводився в двох інших компаніях. Податкове агентство підозрювало, що значні суми грошей були захищені від оподаткування в Швеції через нелегальні операції між клієнтською компанією заявника та швейцарською компанією. Заявник скаржився, зокрема, на те, що права на приватність фірми порушувались через те, що Податкове агентство отримало доступ до обшуку його приміщень та вилучення дисків даних, які нібито належали цій фірмі.

Суд постановив, що **порушення статті 8 Конвенції не було**, оскільки було встановлено, що обшук офісу заявника не був непропорційним щодо законної мети, а саме – економічного добробуту країни. Зокрема, було зазначено, що жоден

матеріал, який було вилучений або скопійований Податковим агентством, не становив інформації, що підлягала професійній таємниці.

Проте Суд постановив, що було **порушено статтю 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) **Конвенції у поєднанні зі статтею 8**, оскільки заявник був позбавлений правового статусу у провадженні щодо дозволу на обшук його приміщень і, таким чином, не мав доступу до будь-яких засобів юридичного захисту для подачі своїх заперечень проти обшуку.

Заява на розгляді

[Тухеява \(TUHEIAVA\) проти Франції \(№ 25038/13\)](#)

Заява, передана французькому уряду стосовно даної справи, стосується візиту до адвокатської практики заявника, здійсненого Президентом Асоціації адвокатів Папейте, з метою перевірки існування такої практики та перевірки рахунків. Подальше дисциплінарне провадження щодо заявника було порушено за невиконання останнім своїх податкових зобов'язань, і його тимчасово було відсторонено від практики. Заявник стверджує, що цей візит у його відсутність порушив його право на повагу до його житла. Він також скаржиться на використання в дисциплінарному провадженні висновків, отриманих під час візиту.

Суд повідомив про звернення французький уряд та поставив сторонам питання відповідно до пункту 1 статті 6 (право на справедливий суд) та 8 (право на повагу до приватного життя та житла) Конвенції.